

Tekst: Arie Dwarswaard
Foto: René Faas

Sierwaarde. Dat is waar menig bezoeker op gericht is als hij bijvoorbeeld de KAVB-keuringszaal bezoekt. Als een inzending geen sierwaarde heeft dan kan het net zo goed niet worden geshowd. Voor een sector die hoort tot de siergewassen geen onlogisch gegeven. Wat echter heel vaak niet is te zien, is een verhaal dat in een siergewas meekomt. Juist dat vormt de basis voor deze rubriek. Er is meer, soms veel meer, te vertellen over dat ene gewas dat, vanwege de sierwaarde, is neergezet in de keuringszaal. Een mooi voorbeeld vormt *Ixia paniculata* 'Eos', dat onlangs werd geshowd door Kwekerij De Schüllhorn. Het betreft hier een zacht zalmoranje bolgewas, dat stervormige bloempjes heeft met een donker, rond hartje. Elke steel produceert tientallen bloemen, die over een houdbaarheid van ruim een week beschikken. Een mooie aanwinst dus voor tuin en vaas. Wie de boeken naslaat op dit soort, ontdekt nog een paar hele andere kanten, die ook goed zijn om eens over het voetlicht te halen.

LANGE SNUIT

Wat niet direct opvalt, maar wel zichtbaar is, is de lange bloembuis. *Ixia paniculata* heeft zelfs van alle soorten *Ixia* de langste bloembuis, tussen de 4 en 7 cm. Daarin bevinden zich de meeldraden. Dat zegt iets over de manier van bestuiven. Waar heel veel andere bloemen kunnen leven van de wind of van welk vliegend insect dan ook, gaat dat niet op voor *Ixia paniculata*. Het bolgewas komt van oorsprong uit Zuid-Afrika, met name de West-Kaap, en in dat deel van de wereld komen nogal wat bolgewassen voor die worden bestoven door vliegen met een enorm lange snuit. Vijf jaar geleden was ik in Zuid-Afrika, en ging mee op excursie met Neil McGregor van de Glenlyon Farm bij Nieuwoudtville. Neil liet toen een opgezet exemplaar zien van zo'n vlieg, die ook bepaalde soorten *Babiana*, *Lapeirousia* en *Gladiolus* kan bestuiven. *Ixia paniculata* kan door twee van dergelijke langbuiszige vliegen worden bestoven. John Manning, in Zuid-Afrika niet alleen kenner van de Zuid-Afrikaanse bollenflora, maar ook deskundig op het gebied van dit type bestuivingen, publiceerde meermalen over dit onderwerp, en hield er in 2006 ook een lezing over op het IBSA-congres in Worcester. Hij legde daar uit dat een aantal grotere geslachten binnen de Iridaceae, zoals *Ixia* en *Gladiolus*, zich niet beperken tot één bestuivingsstrategie, maar wel tot zes varianten komen. Dat kan naast de vlieg met een lange snuit ook een mot, een vlinder of zelfs een vogel zijn. Kennelijk wordt zo het risico op uitsterven beperkt. Desalniettemin blijft een dergelijke manier van instandhouding van de soort een manier die respect afdwingt. Want stel dat, in het geval van *Ixia paniculata*, vliegen met een lange snuit uitsterven, dan houdt het voor deze soort ook op.

Ixia paniculata 'Eos'

Van de bijtjes en de bloemetjes

Het hele jaar door is in de KAVB-keuringszaal een zeer gevarieerde hoeveelheid bol- en knolgewassen te zien. In de rubriek **Nauwkeurig** wordt op een van die gewassen ingegaan. Dit keer is dat *Ixia paniculata* 'Eos'.

VEEL NAMEN

Een ander opvallend gegeven van dit bolgewas is de naam. Die gaat weliswaar al bijna 250 jaar mee, maar is niet altijd aan dit gewas gekoppeld. Wie de beschrijving van het geslacht *Ixia* van Lewis uit 1962 er op na slaat, komt er achter dat het aantal naamswijzigingen bij juist deze soort indrukwekkend is. De la Roche beschreef in 1766 dit gewas als *Ixia paniculata*. Daarna kwam het in de volgende andere geslachten van de Iridaceae terecht: *Morphixia*, *Tritonia*, *Gladiolus*, *Freesea*, *Houttuynia* en *Waitzia*. Wie dus meer wil weten over de gang van dit gewas door de historie moet al die wijzigingen kennen om in de literatuur iets terug te kunnen vinden over dit gewas.

Ten slotte trof ik nog een aardig citaat aan uit 1794, gevonden in *Botanical Magazin* bij, opnieuw, een afbeelding van *Ixia paniculata*, daar echter al aangeduid als *Ixia longiflora*. "Er is geen geslacht dat meer vraagt om opheldering dan dit. Van het grote aantal dat de afgelopen jaren is geïmporteerd uit de Kaap is een klein deel goed te determineren; sommige hebben echter een grote mate van variatie in grootte en kleur van de bloemen (of ze zijn in het wild niet constant, of dit zijn via zaad vermeerderde variëteiten afkomstig van de sterk groeiende Nederlandse sierteeltindustrie). We hebben nog niet de tijd gehad om dat goed na te kunnen gaan." Toen al dus Nederlanders die deden aan verbreding van de sierwaarde. En daar kijken we nu nog steeds naar.